

Πρόγραμμα «ΝΕΡΟ ΓΙΑ ΤΟ ΑΥΡΙΟ»

13η Συνάντηση Co-Designers του Προγράμματος «Νερό για το Αύριο»

11 Μαΐου 2022, 16:00 - 18:00

Ιουλίου 2021

Συγγραφική ομάδα:

Αλαμάνος Άγγελος, Πλιάκου Τατιάνα, Τριτοπούλου Έφη, Κουντούρη Φοίνη, Παπαδάκη Λυδία

Λίστα Συμμετεχόντων Συνάντησης	
Αλαμάνος Άγγελος	Επιστημ. Ομάδα
Αραμπατζής Γεώργιος	Ινστιτούτο Εδαφοϋδατικών Πόρων (ΙΕΥΠ))
Γέμτος Φάνης	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας
Γεωργακέλλος Γιάννης	Αθηναϊκή Ζυθοποιία
Γκούμας Κώστας	www.yrethe.gr
Κουντούρη Φοίβη	Επικεφαλής Επιστημ. Ομάδας
	Εκπρόσωπος ΤΟΕΒ Ήρας Κουρτακίου
Λεουτσάκου Λίνα	Αθηναϊκή Ζυθοποιία
Μαμαγκάκης Ευάγγελος	ΟΑΚ Α.Ε.)
Μουλαβασίλη Βίκυ	MSCOMM
Παναγιώτου Ευάγγελος	ΘΕΣΓΗ
Παπαδάκη Λυδία	Επιστημ. Ομάδα
Σαββάκη Ράνια	Πρεσβεία Ολλανδίας
Σαχίνης Γεώργιος Στουρνάρας Κωνσταντίνος Χατζηγιαννάκης Ευάγγελος	ΕΥΔΑΠ Διεύθυνση Εγγείων Βελτιώσεων ΥΠΑΑΤ ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ

Καλωσορίζοντας τους συμμετέχοντες, έγινε σύντομη σύνδεση με την 12^η συνάντηση. Η συνάντηση αυτή ήταν αφιερωμένη στην παρουσίαση του τελικού παραδοτέου, το οποίο αποτελεί σύνοψη του έργου και των αποτελεσμάτων του.

Η παρουσίαση έγινε από τον Δρ. Άγγελο Αλαμάνο, ο οποίος κάλυψε εκτενώς τα εξής:

Το πρόγραμμα Νερό για το Αύριο

Αναλύθηκε ο στόχος, η διάρθρωση των συμμετεχόντων και η δομή των μηνιαίων συναντήσεων.

Μεθοδολογία

Η Καινοτόμος Προσέγγιση Συστημάτων (Systems Innovation Approach – SIA) ήταν η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, χάρη στην ολιστική της προσέγγιση και τη σύνδεση: ανάλυσης ενδιαφερομένων – επιστημονικής υποστήριξης – καινοτομίας – πρακτικών εφαρμογών.

Θεσμικό και Οικονομικό Πλαίσιο

Υπογραμμίστηκε η συνάφεια της δουλειάς με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, επιγραμματικά αναφέροντας τις ελληνικές και ευρωπαϊκές νομοθεσίες.

Περιγραφή κατάστασης ΥΔ Θεσσαλίας

Έγινε ανακεφαλαίωση των προβλημάτων του ΥΔ (ποσοτικά, ποιοτικά και οικονομικά-διαχειριστικά προβλήματα νερού, ακραία φαινόμενα, κλιματική αλλαγή, εντατικοποίηση γεωργίας, ζητήματα δεδομένων, κλπ.).

1^η Φάση: Ανάλυση προκλήσεων

Στη συνέχεια παρουσιάστηκαν οι Περιβαλλοντικές – Οικονομικές – Κοινωνικές – Τεχνολογικές – Πολιτικές προκλήσεις και πτυχές των προβλημάτων, όπως προέκυψαν από την αξιολόγηση των συμμετεχόντων στο MIRO και από τις εκτενείς συζητήσεις πάνω στο θέμα. Η ανάλυση των προκλήσεων συνέθεσε το πλαίσιο δράσης, το οποίο είναι ολιστικό, και περιλαμβάνει μια σειρά συμπληρωματικών προτάσεων, ώστε να καλύψει πολλά επίπεδα.

2^η Φάση: Αξιολόγηση μέτρων και προσπάθειών αντιμετώπισης των προκλήσεων

Έπειτα ακολούθησε η ανάλυση-αξιολόγηση της λίστας των μέτρων του Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής (ΣΔΛΑΠ), Ταμείου Ανθεκτικότητας και Ανάπτυξης, και από τις επιμέρους πρωτοβουλίες τοπικού χαρακτήρα. Παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα της ανάλυσης που περιλάμβανε και αντίστοιχο ερωτηματολόγιο. Αναφορικά με τις δράσεις του ΣΔΛΑΠ, υπάρχει μεγάλη εμπειρία, πλήθος εφαρμογών σε όλα τα πεδία (Βασικά μέτρα, Έργα διαχείρισης προσφοράς νερού, Έργα Άνω Αχελώου, Προγραμματισμός δράσεων), ενώ ιδιαίτερο βάρος και πλήθος εργασιών υπάρχουν στον τομέα των Μέτρων διαχείρισης της ζήτησης.

Στη συνολική αξιολόγηση τα μέτρα Διαχείρισης Ζήτησης χαρακτηρίζονται ως «Πολύ Χρήσιμο – Χρήσιμο», η Διαχείριση Προσφοράς & Έργα Αχελώου ως «Χρήσιμο» και αναφορικά με άλλα/ επιπλέον μέτρα που πρέπει να ληφθούν υπόψη, οι συμμετέχοντες προσανατολίστηκαν σε θέματα διαχείρισης, αναδιάρθρωσης των υφιστάμενων φορέων, ενημέρωσης, επιστημονικής υποστήριξης, δίνοντας περισσότερη έμφαση από ότι στα ήδη υπάρχοντα μέτρα πάνω σε αυτές τις κατηγορίες.

Επίσης, ζητήθηκε και από τους εκπροσώπους της Περιφέρειας Θεσσαλίας να γνωστοποιήσουν τα μέτρα-δράσεις που αφορούν τη διαχείριση των υδάτων του ΥΔ Θεσσαλίας και έχουν ή αναμένεται να ενταχθούν/υλοποιηθούν στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης. Η λίστα των μέτρων που δύναται να ενταχθούν σε αυτή τη δράση περιλαμβάνει 34 έργα (συμπεριλαμβανομένης και της ολοκλήρωσης ημιτελών μελετών και έργων), τα οποία στοχεύουν στους 5 τομείς (Τομέας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη», Τομέας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη», Τομέας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη», Τομέας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών», Τομέας 5 «Εξωστρέφεια»). Έτσι, ζητήθηκε ποια από αυτά τα επιμέρους 34 μέτρα έχουν προγραμματιστεί ή σχεδιάζονται από την Περιφέρεια, και το στάδιο υλοποίησής τους, ώστε να αξιολογηθούν, να τεθούν προτεραιότητες και να συζητηθούν τυχόν συνεργασίες με τους συμμετέχοντες. Δεν υπήρξε, όμως, ανταπόκριση από την Περιφέρεια και τότε ήταν και η τελευταία συμμετοχή τους.

3^η Φάση: Περιγραφή προτάσεων και συνεισφοράς συμμετεχόντων

Σε μια προσπάθεια εμπάθυνας των προτάσεων των συμμετεχόντων, κατανόησης του έργου τους και ενίσχυσης του ρόλου-παρουσίας τους, αξιοποίησης της εμπειρίας τους και δημιουργία σχέσεων συνεργασίας, η 3^η φάση του προγράμματος περιλάμβανε παρουσιάσεις πρωτοβουλιών και εργασιών τους.

- Αναδιάρθρωση υφιστάμενων μηχανισμών διαχείρισης υδατικών πόρων: Ανάγκη για νέα Ανεξάρτητη Ρυθμιστική Αρχή διαχείρισης Υδάτων σε Εθνικό επίπεδο (παράδειγμα της APAY) – κομβικό να προχωρήσει σε υλοποίηση και να περιλαμβάνει την αρδευτική χρήση νερού.
- Απαραίτητη στελέχωση υπηρεσιών, ανάπτυξη - δημιουργία δεξιοτήτων (προκύπτει από πολλές προτάσεις ως επιμέρους απαραίτητη προϋπόθεση)
- Συμμετοχή ενδιαφερομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων (το παρόν πρόγραμμα αποτελεί καλό παράδειγμα – έγινε ξεχωριστή έρευνα από την επιστ. ομάδα ώστε να καταγραφούν τα στοιχεία καλής πρακτικής για τη λειτουργία multi-stakeholder platforms).
- Διαχείριση της ζήτησης (πολλά παραδείγματα προτάσεων των συμμετεχόντων, καθένα από άλλη σκοπιά)
- Εφαρμογές με χρήση νέων τεχνολογιών για εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων πρακτικών και αποτελεσματικότερη διαχείριση υδατικών πόρων (επίσης ανασκόπηση πολλών παραδειγμάτων από προτάσεις και έργα των συμμετεχόντων)

Ψηφιακή διαχείριση αρδευτικού νερού: Πρόταση Α

Βασικό στοιχείο των παραπάνω ήταν η πληροφορία για τη διαχείριση των υδάτων. Έτσι η πρώτη πρόταση του έργου αφορά την προσβάσιμη βάση δεδομένων για ψηφιακή διαχείριση αρδευτικού νερού. Έγινε εκτενής ανάλυση από την επιστ. ομάδα στις υφιστάμενες κρατικές προσεγγίσεις και εφαρμογές άλλων χωρών, στη διεθνή βιβλιογραφία και ερευνητικές προσεγγίσεις (συμπεριλαμβανομένων και αυτών των συμμετεχόντων), τεχνολογικές εφαρμογές, κ.ά. Αποδεικνύεται ότι μια τέτοια πλατφόρμα θα πρέπει να είναι αναπόσπαστο κομμάτι της διαχείρισης. Τέλος, παρουσιάστηκε ένα παράδειγμα εφαρμογής γεωχωρικής βάσης δεδομένων για τη διαχείριση της αρδευόμενης γεωργίας.

Δημιουργία προσβάσιμης βιβλιοθήκης – αποθετηρίου (web-library) σχετικών μελετών: Πρόταση Β (συμπληρωματική)

Εδώ αναλύθηκαν τα πολλαπλά οφέλη αυτής της πρωτοβουλίας, όπου από την αρχή ήταν σε συμφωνία με τις προθέσεις των συμμετεχόντων, καθώς και της μεγάλης συνεισφοράς της στην πρόοδο γνώσης, συνεργασιών, και πρακτικής εφαρμογής.

Σύνοψη 12 προτάσεων έργου – Οι οποίες αναμένεται να καλύψουν τα εξής πεδία:

- Δεδομένα, Πληροφορία, Διαφάνεια (Προτάσεις Α, Β, Γ)
- Συμμετοχή ενδιαφερομένων (Προτάσεις Δ, Ε, ΣΤ)

- Προσαρμογή των δεξιοτήτων των αρμόδιων υπηρεσιών, ώστε να ανταπεξέρχονται στην πολυπλοκότητα των προκλήσεων διαχείρισης νερού (Προτάσεις Ζ)
- Ενίσχυση κεντρικού συντονισμού, αλλά και της συνεργασίας με τις αποκεντρωμένες διοικητικές υπηρεσίες και τους ΟΕΒ, αναβάθμιση της λειτουργίας των ΤΟΕΒ, ΓΟΕΒ με εφαρμογές και νέες τεχνολογίες για Εκσυγχρονισμό υφιστάμενων πρακτικών διαχείρισης, Εναρμονισμός με ευρωπαϊκές δράσεις και πολιτικές (Προτάσεις Α, Β, Γ, Ζ, Η)
- Διαχείριση προσφοράς νερού (Πρόταση Θ)
- Διαχείριση ζήτησης νερού (Πρόταση Ι)
- Παρακολούθηση, μοντελοποίηση και χρήση Συστημάτων Υποστήριξης Αποφάσεων (DSS) (Πρόταση Κ).
- Εξασφάλιση διαχειριστικού ελέγχου και παρακολούθησης προόδου (Πρόταση Λ)

Οι προτάσεις αυτές αφορούν:

Πρόταση Α: Δημιουργία προσβάσιμης γεωχωρικής βάσης δεδομένων, διασύνδεση βάσεων δεδομένων σχετικών φορέων, με σειρά υπηρεσιών που θα παρέχονται μέσω ψηφιακού – διαδραστικού χάρτη (βλ. Σχήμα 8, 9).

Πρόταση Β: Δημιουργία ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης – αποθετηρίου σχετικών μελετών.

Πρόταση Γ: Δημιουργία πλατφόρμας με αναλυτικές πληροφορίες και δεδομένα (ποσοτική, ποιοτική κατάσταση, πιέσεις, μέτρα, πρόδος ΣΔΛΑΠ) για κάθε λεκάνη της Θεσσαλίας (με τα αντίστοιχα υδάτινα σώματα) - Σύνταξη αναλυτικών εκθέσεων για κάθε λεκάνη απορροής.

Πρόταση Δ:

1. Θεσμοθέτηση οργάνου συμμετοχής ενδιαφερομένων στη διαχείριση υδατικών πόρων με στόχο τη βελτίωση της κατάστασης και της διαχείρισης των υδάτων.

Η ύπαρξη πλατφόρμας συμμετοχής ενδιαφερομένων (multi-stakeholder platform) με στοχευμένο αντικείμενο και περιοχή (π.χ. διαχείριση αρδευτικού νερού στο Υ.Δ. Θεσσαλίας), όπως συνέβη στο παρόν έργο, είναι αποδεδειγμένα μια καλή πρακτική. Η συμμετοχή των κατάλληλων ενδιαφερομένων (εξειδικευμένων και έμπειρων, με γνώση του αντικειμένου αλλά και των τοπικών συνθηκών - ανθρώπινων-περιβαλλοντικών), η επιστημονική καθοδήγηση και το αίσθημα ευθύνης και «ιδιοκτησίας», εξασφαλίζουν και ανάλογες τοποθετήσεις – συνεισφορά στο σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή των όποιων μέτρων. Ο θεσμοθετημένος χαρακτήρας του είναι απαραίτητος για την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας και της συνέχειας-διατήρησης της πλατφόρμας.

2. Οι προτάσεις που διαμορφώνονται στο παρόν πρόγραμμα να ληφθούν υπόψη στη διαμόρφωση των νέων ΣΔΛΑΠ, ώστε να αποφευχθεί η αναμονή αυτής της επικοινωνίας μέχρι τη διαβούλευση των ΣΔΛΑΠ.

Πρόταση Ε: Θεσμοθέτηση συνεχιζόμενης συνεργασίας συμβουλευτικού χαρακτήρα ακαδημαϊκών ιδρυμάτων – ερευνητικών ινστιτούτων (μηχανικών, γεωπόνων, οικονομικών) με τα αρμόδια Υπουργεία (ΥΠΕΝ - Γενική Γραμματεία Φυσικού Περιβάλλοντος και Υδάτων, και ΥΠΑΑΤ).

Πρόταση ΣΤ: Συνεργασία μέσω συναντήσεων σε τακτική βάση μεταξύ της Κεντρικής και Περιφερειακής αρχής (εκάστοτε υπηρεσίες της Γεν. Γραμ. Υδάτων και Περιφέρειας Θεσσαλίας, αλλά και Ο.Ε.Β. όταν είναι απαραίτητο). Η διαδικασία θα πρέπει να εστιάσει στην κάλυψη των υφιστάμενων κενών για την υλοποίηση των δράσεων.

Η διαφάνεια και τα δεδομένα που θα μπορούν να προσφέρουν οι προτάσεις Α, Β, Γ, προσφέρουν υλικό για ουσιαστική συνεργασία προσανατολισμένη στους στόχους βελτίωσης της κατάστασης του Υδατικού Διαμερίσματος.

Πρόταση Η: Εμπιστοσύνη στους γνώστες των αντικειμένων της διαχείρισης αρδευτικού νερού, περιβάλλοντος, γεωργίας και αγροτικής οικονομίας, να επιτελέσουν το έργο τους. Πολλές από τις διαμορφωμένες προτάσεις είναι ολοκληρωμένες, μπορούν να βελτιώσουν την υφιστάμενη κατάσταση, και επομένως πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Τέτοιες προτάσεις έχουν τη στήριξη των συμμετεχόντων του παρόντος έργου:

1. Η πρόταση για δημιουργία Ανεξάρτητης Ρυθμιστικής Αρχής Υδάτων (ΑΡΑΥ) με τις υπο-προτάσεις και τις συνοδευτικές της δράσεις καλύπτει το μεγαλύτερο φάσμα των προτάσεων και του παρόντος έργου. Το ζήτημα είναι ότι η πολιτική βούληση και συναίνεση είναι προϋποθέσεις για την υλοποίηση των όποιων πρωτοβουλιών. Η ύπαρξη ΑΡΑΥ πρέπει να είναι ουσιαστική και να μην περιοριστεί μόνο σε νομοθετικό πλαίσιο, και κυρίως να περιλαμβάνει και την αρδευτική χρήση νερού, ώστε να σχετιστεί με την περίπτωση του ΥΔ Θεσσαλίας.

2. Αντίστοιχες θα πρέπει να είναι και οι δράσεις – προσπάθειες σε τοπικό επίπεδο. Έρευνα συμμετεχόντων περί της αναδιάρθρωσης του θεσμικού πλαισίου διαχείρισης αρδευτικού νερού με έμφαση στους ΟΕΒ (Δέρκας, κ.ά., 2021) συνοπτικά προτείνει: i) Συνένωση αρκετών ΤΟΕΒ με βάση τα κριτήρια μεγέθους και οργανωτικής δομής, ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστούν τις εκτάσεις τους με αποδοτικό τρόπο, ii) Ενιαίο λογιστικό σύστημα, iii) Επιστημονικό προσωπικό, πρόβλεψη για διοίκηση από managers, υποδομή για συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα, iv) Δημιουργία Κεντρικής Υπηρεσίας Εγγείων Βελτιώσεων (ΚΥΕΒ) στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης προκειμένου να έχει τον τελικό έλεγχο του προγραμματισμού και της υλοποίησης μελετών και έργων, v) Παραδειγματισμό από καλές πρακτικές σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (όπως για παράδειγμα στοιχεία του γαλλικού μοντέλου διαχείρισης του αγροτικού νερού και των αρδεύσεων και το μοντέλο ΟΑΚ /ΟΑΔΥΚ της Κρήτης).

3. Επικοινωνία του παρόντος έργου και των προτάσεών του ώστε να ασκηθούν πιέσεις για ενίσχυση της πολιτικής στήριξης σε τέτοιες προτάσεις και συνεργασίες. Συμπληρωματικά με τις προτάσεις Δ και Ε, η δράση αυτή πρέπει να είναι συντονισμένη

και συνεχής.

4. Συνεχής ενημέρωση και εκπαίδευση ώστε να υπάρξει ενδυνάμωση του αισθήματος της κοινωνικής ευθύνης. Η επίλυση περίπλοκων προβλημάτων απαιτεί ανάληψη των ευθυνών μας και ίση προσπάθεια από όλους τους τομείς.

Πρόταση Θ (διαχείριση προσφοράς): Μελέτη, συντονισμός και σχεδιασμός έργων (project planning & management) ώστε να πραγματοποιηθούν έργα ορθολογικής διαχείρισης προσφοράς νερού: Η ολοκλήρωση και η λειτουργία των ημιτελών και αναξιοποίητων έργων είναι προτεραιότητα (π.χ. φράγματα Συκιάς, Ενιπέα, ταμιευτήρων Κοιλιάδας και Κρανώνα, φράγματα Αγιονερίου, Νεοχωρίτη, Λιθαίου, Ναρθακίου, Χάλκης). Επιπλέον, η δημιουργία επιμέρους (τοπικών) ταμιευτήρων για την εκμετάλλευση των επιφανειακά ανανεώσιμων υδάτινων πόρων πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη.

Πρόταση Ι (διαχείριση ζήτησης): Τα μέτρα διαχείρισης ζήτησης είναι εξίσου σημαντικά και αναγκαία, και όπως αναλύθηκε μπορούν να στοχεύσουν σε πολλά επίπεδα. Παρακάτω αναφέρονται δράσεις που έχουν συζητηθεί στο πρόγραμμα και θεωρούνται εφικτές και εφαρμόσιμες:

1. Πρόταση για μελέτη και χρηματοδότηση πιλοτικού έργου εκσυγχρονισμού ΤΟΕΒ Πηνειού με εφαρμογή ηλεκτρονικής μέτρησης απολήψεων (επιφανειακών και υπόγειων υδάτων), μέτρα εφαρμογής γεωργίας ακριβείας, συμβουλευτικής άρδευσης και λίπανσης καλλιεργειών και εφαρμογή τηλεμετρίας για παρακολούθηση ποσότητας και ποιότητας επιφανειακών και υπόγειων υδάτων εναλλαγή καλλιεργειών. Το έργο είναι σύμφωνο με τις προτάσεις Α, Β, Γ, Ζ, Η.
2. Έργα δικτύων μεταφοράς και διανομής αρδευτικού νερού. Κλειστά αρδευτικά δίκτυα και διαχείριση απολήψεων (βλ. Σχήμα 7: έργα ΤΟΕΒ Ταυρωπού – αυτοματοποίηση λειτουργίας θυροφράγματος και αισθητήρες μέτρησης παροχής στην προσαγωγό διώρυγα) για βέλτιστο προγραμματισμό αρδεύσεων.
3. Αποδοτικότερες μέθοδοι άρδευσης, ανάλογα με την καλλιέργεια, για ελαχιστοποίηση απωλειών.
4. Εκστρατεία – καμπάνια ενημέρωσης χρηστών για τη διαχείριση της ζήτησης και την εφαρμογή – υιοθέτηση σχετικών μέτρων, όπως:
  - Τεχνολογίες διαχείρισης & ηλεκτρονικής καταμέτρησης κατανάλωσης υπογείων και επιφανειακών υδάτων (Smart Irrigation Systems)
  - Χρήση υπολογισμένης άρδευσης, εφαρμογή γεωργίας ακριβείας, ελλειμματική άρδευση, επαναχρησιμοποίηση νερού
  - Εναλλαγή καλλιεργειών / επιλογή κατάλληλης εναλλαγής καλλιεργειών με συστήματα αμειψισπορών προσαρμοσμένα στις ιδιαίτερες μικροκλιματικές συνθήκες ανά περιοχή, στη διαθεσιμότητα του νερού και

στη διαθεσιμότητα των τελικών προϊόντων με βάση τις ανάγκες της αγοράς.

- Ορθολογικό και διαφανές σύστημα κοστολόγησης - τιμολόγησης αρδευτικού νερού, με έμφαση στην ανάκτηση του κόστους και τη χρήση των εσόδων για νέα έργα και επενδύσεις.

Πρόταση Κ (Monitoring, Modelling & DSS): Ενίσχυση της διαθέσιμης πληροφορίας από τις ανωτέρω προτάσεις με επιπλέον μετρήσεις (π.χ. παρακολούθηση εδαφικών χαρακτηριστικών, καλλιεργητικών παραμέτρων, κλπ. με ασύρματα δίκτυα). Αξιοποίηση των διαθέσιμων δεδομένων μέσω αναλυτικών μοντέλων: μοντέλα επιφανειακής και υπόγειας υδρολογίας, μοντέλα εκτίμησης υδατικών αναγκών, λογιστικά μοντέλα κόστους παραγωγής – κέρδους – παραγωγής – κόστους νερού, μοντέλα πρόβλεψης (π.χ. κλιματικών αλλαγών), διαχειριστικά μοντέλα για σύγκριση εναλλακτικών σεναρίων (νέες/ εναλλακτικές πηγές προσφοράς νερού, μείωση ζήτησης - εξοικονόμηση, βέλτιστη κατανομή νερού, σχέσεις κόστους- αποτελεσματικότητας επενδύσεων, κλπ.).

Πρόταση Λ: Διαμόρφωση ενός απλού σχεδιαγράμματος της δομής των αρχών και των σχετικών αρμοδιοτήτων, και ενός Πίνακα με τους υπεύθυνους ανθρώπους κάθε υπηρεσίας (αρμοδιότητες και στοιχεία επικοινωνίας τους). Αυτά θα πρέπει να είναι διαφανή και άμεσα διαθέσιμα σε κάθε φορέα διαχείρισης νερού.

Έτσι, ο κάθε ενδιαφερόμενος φορέας θα είναι σε θέση να επικοινωνεί τακτικά και να ενημερώνεται για την εξέλιξη των μέτρων-δράσεων (παρακολούθηση της προόδου – progress tracking), με αποτέλεσμα να ενισχύονται οι μεταξύ τους συνεργασίες, να εντοπίζονται ενέργειες και πρωτοβουλίες ώστε να ξεπερνώνται τυχόν εμπόδια υλοποίησης, αλλά και το αίσθημα δέσμευσης και υπευθυνότητας και υλοποίησης έργων, προς το σύνολο των συμμετεχόντων και των φορέων που εκπροσωπούνται (sense of ownership & accountability).

Συνέργειες με άλλα προγράμματα

Έξι ερευνητικά προγράμματα της επιστημονικής ομάδας αναφέρθηκαν ως ενδεικτικά παραδείγματα – Το υλικό, οι συνεργασίες, τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί, αλλά κυρίως τα αποτελέσματα και τα ευρήματα τέτοιων προγραμμάτων αποτελούν χαρακτηριστικό παράδειγμα που μπορεί να φανεί χρήσιμο στις περισσότερες από τις προτάσεις. Υπάρχουν και πολλά ακόμα τέτοια παραδείγματα από άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα και ερευνητικά κέντρα που μπορούν και αναμένεται να συμπληρώσουν αυτή τη λίστα, με προοπτικές συνεργασίας.

Συνέχιση συνεργασίας → Επικοινωνία → Εφαρμογή

Το πρόγραμμα «Νερό για το Αύριο» λειτούργησε ως μια διαδικασία κατανόησης, εκμάθησης και ενημέρωσης από όλες τις πλευρές, και ουσιαστικής δημόσιας συμμετοχής

στο να διαμορφωθούν καλές βάσεις για τη μελλοντική διαχείριση των υδατικών πόρων του ΥΔ Θεσσαλίας. Πάνω σε αυτές τις βάσεις έχει γίνει ένα πρώτο βήμα προς μια συνεχιζόμενη διαδικασία διαβούλευσης και διαμόρφωσης κοινώς αποδεκτών θέσεων για πιο αποτελεσματικές πρακτικές διαχείρισης. Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που αντανακλάται και στις προτάσεις που διαμορφώθηκαν, είναι η στόχευση αποκλειστικά στο κοινό καλό, δηλαδή την ορθολογικότερη διαχείριση νερού ΥΔ Θεσσαλίας.

Η ανταπόκριση από τους συμμετέχοντες υπήρξε ιδιαίτερα θερμή, τόνισαν ότι η συγκυρία είναι ιδανική για την επικοινωνία αυτής της δουλειάς, ενώ αναμένεται στις επόμενες βδομάδες να δουν αναλυτικά και τα τελικά παραδοτέα.

Η συζήτηση που ακολούθησε επικεντρώθηκε στη θέληση να υπάρξει μια αξιολόγηση των προτάσεων ως προς μια σειρά κριτηρίων (εμπλεκόμενοι, ταχύτητα εφαρμογής, κλπ.), στην ανάγκη του να είναι η Γεωπύλη η πλατφόρμα κλειδί για τις προτάσεις Α και Β.

Επίσης, ένα ζήτημα που μεσολάβησε στην τελευταία μας συνάντηση είναι ο πόλεμος στην Ουκρανία που εντείνει το πρόβλημα ενέργειας – τροφής – νερού, το οποίο έχει άμεσες συνέπειες στην Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ) που θα τεθεί σε αναθεώρηση αυτές τις μέρες. Έτσι, θα προστεθεί ένα αντίστοιχο κεφάλαιο στο τελικό παραδοτέο για αυτό το θέμα.

Συμπερασματικά: Στόχος του συγκεκριμένου project είναι η ανάδειξη των προτάσεων και των πρωτοβουλιών των συμμετεχόντων, αλλά και η προώθησή τους ως παράλληλες δράσεις - όπου - από διαφορετικές οπτικές (τον τομέα του καθενός), βασίζονται σε υγιείς αρχές της Ολοκληρωμένης και Βιώσιμης Διαχείρισης Υδατικών Πόρων. Απαιτείται αντίστοιχη και ίση προσπάθεια από όλους τους τομείς με ανάληψη των ευθυνών από όλους, ώστε ο καθένας από τον τομέα του να συμβάλλει το μέγιστο δυνατό για την επίλυση των προβλημάτων. Υπάρχουν γνώσεις και θέληση, σύμπνοια απόψεων και αρχών για την προσέγγιση των υδατικών προβλημάτων, υπάρχει τεχνογνωσία και γίνονται σοβαρές επιμέρους προσπάθειες, προτάσεις, και έργα με ατομικές – κοινοτικές πρωτοβουλίες. Η διαφορά τώρα σε σχέση με τις προηγούμενες προσπάθειες είναι η ομαδικότητα του εγχειρήματος, η γνωριμία και οι συνεργασίες, που θα οδηγήσουν σε καθολικότερη στήριξη και συντονισμένη πίεση για πολιτική δέσμευση. Όπως τόνισαν οι συμμετέχοντες και η Αθηναϊκή Ζυθοποιία, στο εξής είναι θέμα συνέχισης αυτής της διάθεσης συνεργασίας και της επικοινωνίας των μηνυμάτων αυτού του προγράμματος ώστε να δημιουργηθεί και η αντίστοιχη πολιτική βούληση και συναίνεση σε θετικές πρωτοβουλίες.